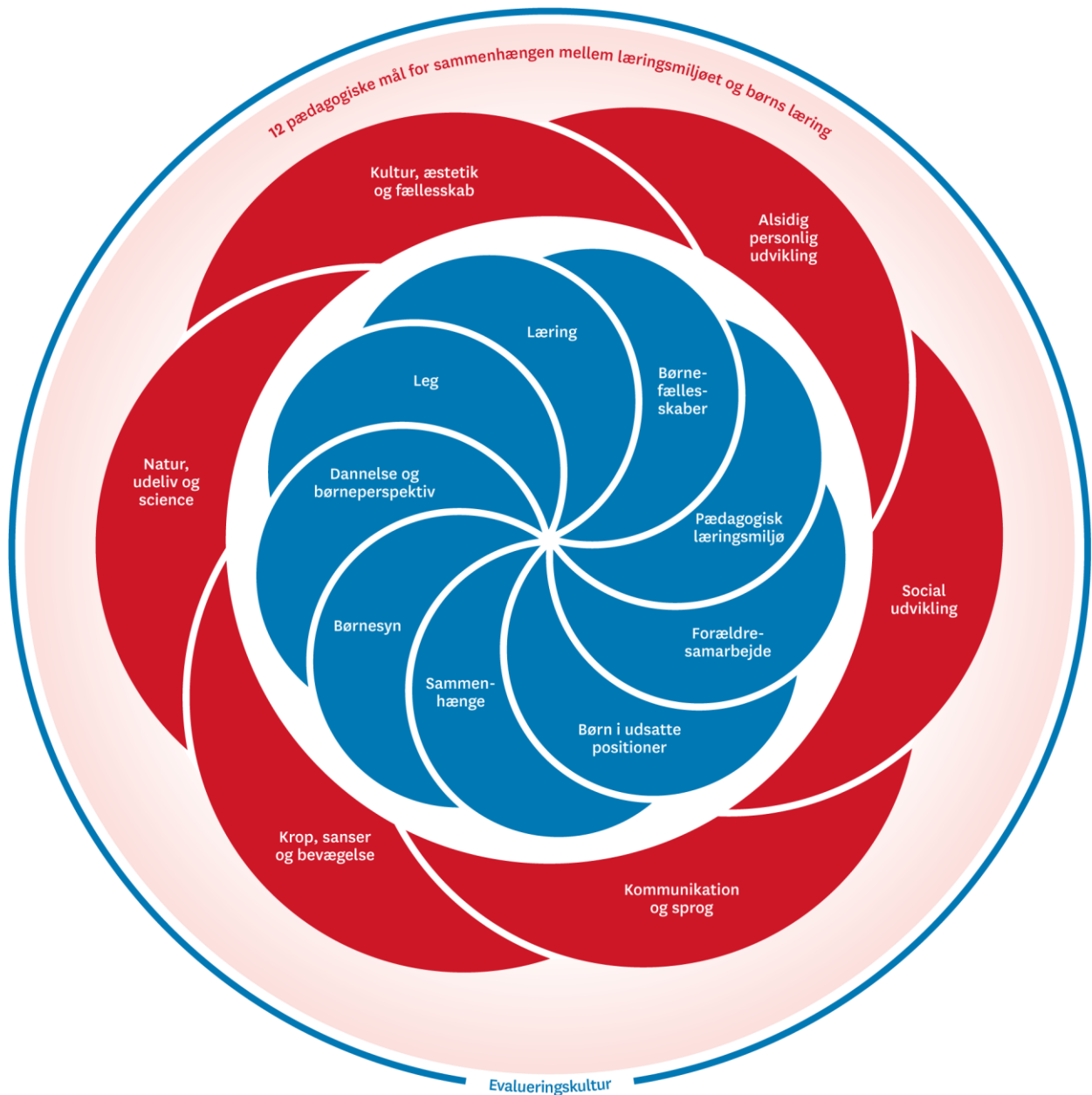

Pædagogisk læreplan for Tyttebøvsen 2019-2020

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Hvem er vi?

Tyttebøvsen er et dagtilbud med 46 børn og 10 faste pædagogiske personaler fordelt på 3 grupper - Månestuen, Stjernestuen og Solstuen - hvor børnene er fra 2-6 år på alle stuerne. Vi har 6 basispladser til børn med særlige behov. De børn, der har en basisplads, er fuldt integreret i grupperne med ekstra opmærksomhed fra det faste personale. 2 dage om ugen er vi inddelt i aldersopdelte grupper på tværs af stuerne, for blandt andet at styrke de sociale relationer mellem børnene og lave aktiviteter der er målrettet den enkelte aldersgruppe.

Tyttebøvsen har en beliggenhed, der giver gode udflugtsmuligheder i det daglige. Vi har bus og metro tæt på til f.eks. Fælleden, Naturcenter Vestamager og Amager Strand og der er mange gode legepladser i nærområdet. Vi har mulighed for at låne ladcykler, så vi nemt kan komme omkring.

Vores hus har lyse og hyggelige stuer med adgang direkte til legepladsen. Stuerne er indrettet med afskærmninger og hjul under reoler og borde, så stuen kan indrettes fleksibelt. Det giver mulighed for forskellige lege og ro til fordybelse, der skaber læring og udvikling. Børnehaven er udsmykket med børnetegninger, fotos og dokumentation af processer i læringsmiljøet. Vi har en sal midt i huset, der gør det muligt at have fællesskaber og samvær på tværs i huset.

Vi har en dejlig grøn legeplads. Her er der mulighed for fysiske udfoldelser og naturoplevelser. Vi har et stort legeredskab, gynger, sandkasse, bålplads og buskadser at lege i. Vi benytter det tilstødende grønne område, hvor der er buske og krat, klatretræer, små kriblekrable dyr og vores egne plantekasser, som vores køkkenmedarbejder passer sammen med børnene.

Vi har et køkken, hvor der er ansat en køkkenmedarbejder. Herfra får vi frisklavet formiddagsmad, frokost og eftermiddagsmad. Vi er 90 % økologiske og måltider hos os er lig med fællesskab, samtale, læring om f.eks. mad, sundhed, kroppen og hygge.

Tyttebøvsen er en del af klynge AC, som også består af Børnehuset Hørgården, Vuggestuen Hørgården, Det Røde Hjørne, Vuggestuen Sundholm, Altankassen, Blæksprutten og Jordan Rundt.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

I Tyttebøvsen ser vi det enkelte barn som det individ det er og som en del af et større fællesskab. Vi anerkender og opmuntrer børnenes individuelle personligheder og interesser.

Vi ser barnet som kompetent, hvor vi som voksne respekterer deres mod, vilje og lyst til deltagelse, men hvor vi også gennem positiv dialog støtter barnet i at udvikle sig og prøve kræfter med ukendte eller svære opgaver. Vi giver den omsorg og opmuntring der skal til for at de tør. Dette viser sig blandt andet ved selvhjulpenhed ift. af- og påklædning, at turde tale og fortælle i en større gruppe, at turde deltage i en samtale ved frokostbordet, at prøve nye lege, at deltage med hjælp i en leg med andre og meget mere.

Vi arbejder med at lære børnene empati og støtter dem i de sociale relationer, ved at italesætte følelser og behov hos det enkelte barn og i gruppen samt opsætte rammer og regler for det sociale samspil således, at det kommer gruppen og den enkelte til gode. Børnene øver sig i at drage omsorg for hinanden ved, at vi voksne med en positiv og anerkendende tilgang, opfordrer børnene til at yde omsorg og trøst overfor de andre børn ved behov.

Børnefællesskaber er noget vi vægter højt. Det betyder, at vi i vores planlægning har fokus på bl.a. fællessamling på stuen, små grupper og grupper på tværs af stuerne. Vi er bevidste om indretningen i institutionen således at venskaber og relationer kan indgås uden for meget forstyrrelse. I vores pædagogiske aktiviteter er vi opmærksomme på at dyrke børnenes spirende venskaber og relationer. Vi er f.eks. åbne for at rutiner brydes for at tilgodese relationer på tværs af stuerne/grupperne. Vi opfordrer gerne forældrene til at dyrke venskaber og relationer, også udenfor institutionen f.eks. ved legeaftaler.

Vi er bevidste om, at der er mange børnefællesskaber at skulle forholde sig til i løbet af en dag og at det for nogle børn kan være svært. For at imødekomme dette behov skaber vi rum til at kunne trække sig fra fællesskabet. Det sker ved at hjælpe barnet med at italesætte dets følelser og behov samt tolke barnets signaler og derefter skabe plads til at barnet kan trække sig lidt eller helt væk fra fællesskabet med eller uden en voksen.

I Tyttebøvsen har vi familier fra forskellige kulturer. Vi arbejder med ligheder og forskelle mellem kulturerne og har fokus på at vi alle er lige. Her tager vi udgangspunkt i legen, da alle kan være med, uanset på hvilket udviklingsstrin man er og hvilken kultur man kommer fra. Vi har fokus på at legen giver mening for den enkelte, at legen udvikler barnet, udfordrer barnet og giver mulighed for deltagelse i demokratiske sammenhænge via dialog.

Børnene er i mange forskellige læringsrum i løbet af en hel dag i Tyttebøvsen. Børnenes leg og læring øves, enten alene, sammen med andre børn og/eller voksne samt parallelt med de andre børn og/eller voksne, hvad enten de er skabt af de voksne eller spontant opstået af børneinitieret leg. Vores faglige viden, tilgængelighed og nærvær samt

pædagogisk planlægning, observation og refleksion er med til at den voksne er deltagende, støttende og guidende efter behov i barnets leg og læring. De voksne veksler mellem at gå foran, ved siden af eller bagved legen/læringen alt efter det enkelte barns eller børnegruppens behov for udvikling.

De voksne rammesætter aktiviteter og lege, hvor børnene har mulighed for at prøve nye legefællesskaber, nye roller i legen og nye lege. Det kan f.eks. være, at de voksne bestemmer, hvem der skal være i hvilke legegrupper, men stadig giver børnene i de forskellige grupper mulighed for at skabe legen i samspillet. Den voksne observerer, hvordan legen udvikler sig og om det skaber nye sociale legefællesskaber. Dagligt går en voksen i 'den lille stue' med en lille gruppe børn og leger f.eks. med Lego. Her taler de om, at nu skal vi bygge og børnene kommer med forskellige ideer til, hvad de kan bygge sammen. De finder ud af de forskellige 'jobs' hvert enkelt barn har, de hjælper hinanden med at vælge farver og former, de taler om hvad der skal ske som det næste, de bygger højt og bredt og giver plads til hinandens fantasi. Her kan den voksne deltage på lige fod, støttende og vejledende ift. alle børn og enkelte børn og samtidig observere, hvordan legen og fællesskabet udvikler sig.

Børnene skal lære at lytte til andre, selv at tale og fortælle til andre, øve turtagninger, vente på tur og række hånden op, når der skal siges noget i en større gruppe; altså de sociale spilleregler. Det øver vi gennem hele dagen, blandt andet til vores faste morgen-samlinger, hvor pædagogerne kan guide og støtte den enkelte tæt. Ved frokosten øver vi at lytte til hinandens fortællinger for herefter at respondere eller gå videre til en ny fortælling – fx "Hvad har du lavet i formiddags?" Samtidig øves det også at have blik for andre børn og deres behov, ved f.eks. ikke at tømme skålen med de ristede løg, ikke at tage et helt æg mm, da det kan være, at de andre også har lyst til det.

Vi arbejder med en fysisk opdeling af stuerne, hvor der er flytbare møbler, der skaber 'rum i rummet'. Dette giver ro til fordybelse og udvikling i legen – og barnet kan finde ro og tryghed. Vi er opmærksomme på at dele børnene op i små grupper, så legerelationerne bedre kan etableres. To gange om ugen, er vi i aldersopdelte grupper på tværs af stuerne. Her etableres nye legerelationer både med dem fra barnets egen stue og dem fra de andre stuer.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det er en forudsætning, at de voksne er sig fagligt bevidste om at kunne observere, reflektere, planlægge og handle ud fra gruppens og det enkelte barns behov. Når vi er det, skabes et miljø hvor børnenes personlighed, kompetencer og forudsætninger er kernelementer i vores læringsrum. Vi voksne har møder i løbet af ugen hvor vi sparrer, vejleder og øver os i ovenstående. Dette er med til at skærpe opmærksomheden og højne fagligheden omkring vores læringsmiljø i Tyttebøvsen.

Læringsmiljøet i Tyttebøvsen er præget af struktur gennem det meste af dagen, idet mange af vores børn har behov for en fast struktureret hverdag med genkendelige faste rutiner.

I Tyttebøvsen arbejder vi med:

- **Det organiserede læringsrum.**

Vi arbejder målrettet med de overordnede seks læreplanstemaer i et pædagogisk planlagt årshjul med faste temauger. Der arbejdes i det organiserede læringsrum hver formiddag ud fra planlagte ugeskemaer. Her arbejdes der med små grupper af børn, så vi sikrer ro og rum til fordybelse og læring. I det organiserede læringsrum, er det de voksne, der sætter rammen for de planlagte aktiviteter med bevidstheden omkring det enkelte barns behov og derved understøtter og udfordrer deres læring. Det organiserede læringsrum er ikke kun på stuen, men i lige så høj grad ude i nærmiljøet og på legepladsen. Her er de voksnes position ofte foran eller ved siden af børnene i aktiviteten og deres læring.

- **Det frie læringsrum.**

Det frie læringsrum er der, hvor børnene er selvbestemmende i forhold til egen leg og læring. Det frie læringsrum for børnene er for det meste i middagsstunden og om eftermiddagen. Her leger børnene på legepladsen eller på stuen. Børnene bruger deres leg til egne læringsprocesser og de voksnes position er oftest bagved børnenes leg, men altid nærværende og tilgængelige således at barnet altid kan invitere en voksen ind i leg eller relationen. Den voksne veksler i dette læringsrum mellem en deltagende og en observerende rolle, som med refleksion og sparring personalet imellem bruges til at støtte og guide det enkelte barn i sin udvikling.

I det frie læringsrum arbejder vi også med at skabe små organiserede læringsrum, hvor den voksne tilbyder en eller flere aktiviteter og hvor barnet selv bestemmer sin grad af deltagelse - aktiv deltagelse, perifer deltagelse eller ingen deltagelse. Specielt på stuen om eftermiddagen vil læringsmiljøet ofte bære præg af en vekslen mellem lettere organiseret - og det frie læringsrum.

- **Hverdagens små læringsrum.**

Hverdagens små læringsrum er læring i de faste rutiner igennem hele dagen. Vi arbejder med faste rutiner da det giver børnene en følelse af genkendelighed og tryghed, som er vigtig for læring og udvikling. De voksne agerer positive rollemønstre i rutinerne og viser vejen. Vi er bevidste om at nærvær, tålmodighed og en anerkendende tilgang er vigtig i al læring og udvikling. Det er fx under måltiderne, i garderoben, på badeværelset og i overgangene mellem aktiviteter. Hverdagens små læringsrum er også i de små spontane øjeblikke i relationen, i garderoben, ved aflevering/afhentning, i overgange mellem rutiner og aktiviteter med mere.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Samarbejdet med forældrene er i Tyttebøvsen en vigtig del af det pædagogiske arbejde omkring barnet. Vi ser forældrene som en afgørende ressource i samarbejdet, som er meget vigtig i forhold til barnets trivsel og udvikling. Forældrene inddrages i barnets udvikling og trivsel, ved samtaler i løbet af børnehavetiden samt ”garderobesnakke”. Her drøfter vi barnets nærmeste zone for udvikling og hvordan vi sammen kan guide og støtte barnet i dets videre udvikling. Vi inddrager også forældrene via Kbhbarn om hvilke aktiviteter og aktuelle læringstemaer der er for børnene. Vi beder ofte forældrene om at tale med deres børn om ugens udflugt, aktivitet eller aktuelle læringstema f.eks. ”Hvordan man begår sig i trafikken” og se på billeder af det sammen. Derved skabes et læringsrum der involverer alle parter. Nogle familier har brug for guidning i forhold til hjemmelæringsmiljøet. Vi ved at hjemmelæringsmiljøet har en stor og afgørende betydning for barnets udvikling, så derfor er det vigtigt, at vi indgår i en dialog og samarbejde med forældrene herom. Vi guider forældrene i helt konkrete tiltag om fx barnets selvhjulpenhed, dialog i hjemmet og hvilke aktiviteter barnet kan være med til i hjemmet. Hvis vi ser et barn, der har brug for stimulering i forhold til motorik, anbefaler vi forældrene legepladser i området, de kan besøge efter dagen i børnehaven eller i weekenden og andre anbefaler vi at gå på biblioteket og låne bøger, der kan læses der hjemme.

Vi udstiller de kreative produkter der bliver lavet, hvilket giver anledning til at forældrene kan få en snak med deres barn om, hvad de har lavet i børnehaven, med hvem og hvordan. Det er med til at skabe en sammenhæng mellem hjem og børnehaven, hvilket, især for nogle børn, er vigtig.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn har brug for noget forskelligt. Det kan være perioder i deres liv, hvor de har brug for noget særligt, eller det kan være udfordringer børnene er i, der skal arbejdes med i hele deres børnehavetid. Vi har en pædagogisk praksis, der skaber gode muligheder for deltagelse i børnefællesskaber. Det sker f.eks. ved at vi deler børnene op i mindre grupper og på den måde har den voksne i gruppen mulighed for at planlægge aktiviteter, der inkluderer alle børn i fællesskabet. Hvis et barn har sociale udfordringer, vil den voksne være tæt på og guidende i relationen til de andre børn. Vi har børn der har en basisplads i institutionen. Disse børn er integreret på stuerne og er med til alle aktiviteter og dagligdagens gøremål på lige fod med de andre børn, men med støtte, der er tilpasset det enkelte barn, så barnet ser sig selv som en del af fællesskabet og på den måde kan udvikle sig i de rammer, der er i Tyttebøvsen.

Vi har et tæt samarbejde med familien og især når der er et barn i en udsat position. Det er vigtigt for barnet og familien, at der er et samarbejde mellem hjem og institution, så både forældre og deres barn er trygge og har tillid til den indsats vi, i samarbejde, sætter i værk. Når et barn har brug for noget særligt, kigger vi først på vores rammer, på den gruppe barnet er i og den voksen barnet er sammen med. Dette for at se, om der er nogle af disse, der skal justeres, for at barnet kan trives bedre. Efterfølgende har vi en samtale med forældrene om barnets trivsel og om deres oplevelse af barnets trivsel derhjemme. Hvis vi har brug for at undersøge mere, præsenterer vi muligheden for, at vi kan inddrage vores eksterne samarbejdspartnere i daginstitutionen - socialrådgiver, psykolog, tale-hørrelærer eller støttepædagog. Det giver os mulighed for at komme hele vejen rundt om barnet og give den bedst mulige støtte i hverdagen.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

I Tyttebøvsen arbejder vi stueopdelt, men 2 dage om ugen er vi i aldersopdelte grupper, hvoraf en af grupperne er en storegruppe for de kommende skolebørn. Det er fra kl. 8 til efter frokost. Her bliver alle aktiviteterne målrettet skoleparathed.

Morgensamlingen er eksempelvis målrettet aldersgruppen og her bliver der blandt andet arbejdet med at børnene parvis skal lære at stå for samlingen – med en voksen i nærheden, der er klar til at guide. Nogle børn har brug for tæt voksenguidning og de får den hjælp de har brug for. Det kan det være at et barn har brug for at have en voksen tæt på sig, at sidde i stedet for at stå op eller andre små tiltag der kan hjælpe. De bliver støttet, guidet, opmuntret og rost for at styrke deres selvværd og selvtillid. I storegruppen tales der om, hvordan man er en god ven og hvordan man kan hjælpe sine venner. Der arbejdes med selvhjulpenhed; her iblandt toiletbesøg, måltiderne og garderoben. Der bliver gået ture i nærmiljøet med fokus på at lære at gå i trafikken i en større gruppe. Der arbejdes på det sproglige læringsmiljø, hvor der bliver spillet spil i små grupper, dialogisk læsning, små ”skoleopgaver” målrettet den enkelte, målrettet dialog om maden til frokost og dialog i hverdagen, hvor der er fokus på at lytte til børnene og give børnene tid til at svare. Hver uge er der fokus på et bogstav. Børnene har noget med hjemmefra, der starter med det pågældende bogstav.

Om foråret besøger gruppen en børnehaveklasse og et fritidshjem i lokalområdet. Det er efter aftalen med skolen og fritidshjemmet og børnene bliver forberedt til besøget og der tales om det efterfølgende. Der er et fælles forældremøde i klyngen for nye skolestartere i samarbejde med skolen.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi bruger lokalområdet i høj grad. Der er gode legepladser meget tæt på børnehaven og vi har Byhaven ved Sundholm og Bondegården i Remiseparken. Da vi ligger tæt på DR byen bliver vi ofte inviteret til forskellige arrangementer, som vi altid takker ja til. De afholder koncerter og teaterkoncerter målrettet vores børnegruppe. Vi har adgang til ladcykler der gør det nemt for os at komme på Amager Strand, hvor vi via Åbent dagtilbud har flere undervisningsforløb og vi bruger Amager Fælled. Derudover bruger vi det lokale bibliotek, der ofte tilbyder målrettede aktiviteter, men også spontane ture hvor vi låner bøger eller bruger biblioteket til leg.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Børnemiljø skabes af den gensidige påvirkning, der finder sted mellem børnene og omgivelserne - børn påvirker omgivelserne og omvendt. Institutionens fysiske, psykiske og æstetiske forhold udgør institutionens børnemiljø.

Tyttebøvsen har nogle gode inde- og udendørs rammer, som skaber et godt fysisk børnemiljø. Vi har en dejlig stor og grøn legeplads, der på grund af dets opdeling, er overskuelig for børnene og gør det muligt at lege i flere små grupper. Der er direkte adgang til legepladserne fra alle stuerne og alle vinduer er i børnehøjde, så alle børn kan se legepladsen fra næsten alle rum. Vi bruger legepladsen hele året rundt. Vi oplever at børnene er glade for legepladsen samt den frihed der er i mere plads og mulighed for fysisk udfoldelse. Nogle af de store børn kan få lov til at være på legepladsen alene. Det nyder de og de voksne kan "holde øje" med børnene fra stuerne.

Indendørs har vi god plads. Stuerne er indrettet, så der er mulighed for at skærme af, så børnene får en fornemmelse af, at de kan lege og være uforstyrret. Vores opdeling af rum understøtter barnets leg og giver plads til flere lege på én gang med forskellige formål. Vi bestræber os på, at børnene kan se og opleve hvilken funktion de forskellige rum har og herved lægger op til forskellige aktiviteter. Alle stuerne har et mindre birum - en "lille stue" - hvor en gruppe børn kan lege uforstyrret og som også bliver brugt til frokost, samling og soverum. Vi har et fællesrum, som vi bruger i det daglige arbejde med børnene. Alle børn har deres egen garderobeplads med navn på.

I forhold til det psykiske børnemiljø arbejder vi på at skabe ro og mulighed for fordybelse. Det gør vi blandt andet ved at dele børnene op i mindre grupper om formiddagen. Den voksne er mere nærværende i samspejlet med børnene, når der er en lille gruppe og det giver muligheder for børnene, til at få øjnene op for hinanden og danne relationer. Vi kan på den måde målrette vores aktiviteter efter den gruppe børn vi er sammen med.

Det æstetiske børnemiljø er det, der omgiver barnet. I Tyttebøvsen indbyder vi til hygge, omsorg, læring og udfoldelse. Tyttebøvsen fremstår rigtig pæn. Her er forholdsvis nyistandsat, pæne garderober, her er rent, funktionelle flytbare møbler, kurve med billeder på af legetøjet, ikke for meget på væggene og ryddeligt. Legetøjet og kreative materialer ligger i børnehøjde. Det er alt sammen med til at skabe nogle sanselige rammer, som kan give børnene ro til fordybelse og læring. Vi har sofaer, som indbyder til læsning og hygestund med vennerne eller en voksen.

Vores køkken ligger lige centralt i institutionen. Døren er altid åben, når køkkendamen er der, hvilket gør, at der dufter af mad og nybagt brød i hele institutionen. Hvad der bliver serveret fra køkkenet, har stor betydning for børnene og der er dagen igennem dialog mellem køkkendamen og børnene. Børnene kommer ofte i køkkenet og siger tak for mad og der responderes altid med glæde og anerkendelse.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

I Tyttebøvsen arbejder vi med børnenes personlige udvikling gennem hele dagen. Vi inddeler børnene i mindre grupper om formiddagen, hvor børnesammensætningen er valgt ud fra den pædagogiske tanke, at børnene får et socialt samspil og erfaring med andre børn end dem, barnet selv ville vælge. De mindre grupper giver børnene mulighed for at udfolde sig og fordybe sig i en aktivitet eller en leg, hvor man får medbestemmelse og

føler sig set og hørt. Det kan være svært i en stor gruppe at være opmærksom på andres følelser og oplevelser, hvor man i den lille gruppe har tid og plads til at udtrykke følelser, at "turde" og at åbne op for andre og se deres potentiale som en del af ens eget fællesskab.

Vi arbejder med børnenes livsduelighed, blandt andet gennem børnenes opmærksomhed på hinanden. De voksne kan f.eks. rammesætte en leg, hvor der er fokus på at børnene giver plads til hinanden, lytter til hinanden og lærer af hinanden. Her kan de lære at skabe en leg, hvor de ser hinandens kompetencer og gør sig erfaringer med at indgå i et demokratisk fællesskab. De voksne kan både igangsætte legen, deltage i legen, støtte op om enkelte børn og observere legen ud fra hvilken gruppe det er. Børnene bliver opmuntret til at udtrykke deres følelser og oplevelser f.eks. i en konflikt mellem to børn, men samtidig mindet om, at tale ud fra sig selv og også lytte til modpartens oplevelser. Der bliver talt om at sætte sig i andres sted, hvor vi igen opfordrer til at tale sammen og bede om hjælp. Vi arbejder med børnenes gåpåmod og det at "turde". Det sker blandt andet i morgensamlingen, hvor børnene øver sig på at tale foran en større gruppe, fortælle om deres oplevelser mm. De andre børn opfordres til at lytte, rose og opmuntre det barn, der turde at "være på".

Vi er opmærksomme på, at vores pædagogiske praksis afspejler den børnegruppe som der pt. er på stuen/i grupperne. Vi imødekommer børn med særlige behov på en sådan måde, at der er trivsel både hos det enkelte barn og i gruppen. Det pågældende barn skal ikke nødvendigvis deltage i morgensamlingen som de andre børn, men kan deltage i periferien. Fx til frokost, ligger der mange overvejelser i forhold til hvordan børn med særlige behov placeres i forhold til den voksne og de andre børn.

I vores pædagogiske praksis understøtter vi børnene i at håndtere modgang og udfordringer. Vi anerkender børnenes følelser, når der f.eks. er noget der ikke lykkedes. Det bliver italesat, men samtidig lærer vi barnet at det er ok at være i følelsen.

Selvhjulpenhed giver, når det lykkes for børnene, en succesoplevelse. Ros og en highfive sætter et ekstra smil på læben hos det barn, der fx har kæmpet med at få en sko på.

Ved aktiviteter om eftermiddagen spørges de børn, der har svært ved at tage en beslutning selv, først, hvad de ønsker at lege med. På den måde mærker børnene deres eget behov og lyst.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

I Tyttebøvsen har vi indrettet stuerne med flere små læringsmiljøer der understøtter forskellige lege og sociale fællesskaber. Vi starter dagen med en samling hvori vi gennemgår dagens aktiviteter og får sagt godmorgen til alle. Til samlingen lærer børnene at lytte til hinanden og at blive lyttet til. Det er en mulighed for hvert enkelt barn at blive hørt og set af både børn og voksne. I vores hverdag er vi opmærksomme på at hjælpe børnene med at få italesat deres følelser, men også at blive gjort opmærksom på andres følelser. *Eksempel: Pige A sidder i sandkassen og leger med den eneste lyserøde ske der er i børnehaven. Pige B tager den ud af hånden på hende, hvorefter pige A i sandkassen begynder at græde og slå ud efter pige B. Voksen træder til og spørger pige A hvorfor hun græder. Pige A forklarer, at pige B har taget skeen ud af hånden på hende. Voksen henvender sig til Pige B og spørger om det er rigtigt, hvortil pige B svarer ”Ja, for jeg ville have den.” Voksen anerkender at pige B gerne vil have skeen, men forklarer samtidig, at det ikke er i orden at tage den ud af hånden på pige A. Voksen italesætter, hvordan man ellers kunne agere, så den sociale relation forblev positiv.*

For alle børn og specielt for de børn, der har sociale udfordringer, er det vigtigt, at de voksne er opmærksomme og nysgerrige på barnets intention frem for selve handlingen og at vi italesætter det, vi tror, der sker i barnet. Fx, hvis en voksen ser et barn slå, kan den voksne spørge barnet, om det er fordi han eller hun gerne vil være med i legen. Derefter hjælper den voksne barnet med at spørge, om han eller hun må være med, på en hensigtsmæssig måde.

Vi understøtter relationer på tværs af stuerne ved at arbejde i aldersopdelte grupper på tværs af stuerne to gange om ugen, hvor vi kan målrette aktiviteterne til den enkelte aldersgruppe og støtte børnene i at indgå i sociale relationer med jævnaldrende.

Med fokus på det enkelte barn og hele børnegruppen har vi overvejelser omkring sammensætningen af børnene. Der tages hensyn til venskaber, spirende venskaber, alder, køn, udfordringer og styrker. Dette sker både på stuerne og i de aldersopdelte grupper på tværs af stuerne, hvor vi begge steder er opdelt i mindre grupper.

Ved måltiderne sidder vi i mindre grupper. Der er bordplan, som er lavet ud fra overvejelser om både kompetencer og relationer.

Gode relationer og venskaber styrker børnenes udvikling. Det er vigtigt at være opmærksomme på hinanden, drage omsorg og lære empati for hinanden. Det italesætter vi i løbet af dagen, hvor vi har fokus på at alle får en god dag og føler sig set og hørt, både af de voksne, men også af andre børn. Dette sikres ved, at vi inddeler børnene i mindre grupper, så der er bedre mulighed, tid og plads til at blive set og hørt.

Vi arbejder med barnets sociale udvikling i samarbejde med forældrene. Vi samarbejder med henblik på at understøtte både barnets læring, men også deres relationer og sociale samspil. Vi holder forældresamtaler, hvor vi sammen får en god forståelse af barnets liv både i hjemmet og i børnehaven, som vi sammen kan arbejde videre ud fra.

Vi prioriterer tid og plads til leg og vi lærer børnene at lege. Vi leger fordi det blandt andet udvikler børnenes sociale kompetencer. Børnene lærer at gå på kompromis med hinanden, lærer at give plads og lærer at lytte. De bruger også deres fantasi og kan inspirere til andre lege, hvor de sammen kan eksperimentere og udvikle på legen.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Kommunikation i Tyttebøvsen starter med ”godmorgen”, når barnet kommer om morgenen og slutter med ”farvel”, når barnet går hjem om eftermiddagen.

I løbet af dagen opstår kommunikation i alle aktiviteter – planlagte aktiviteter, hverdagsaktiviteter og spontant opståede aktiviteter/situationer. Vi har dialog i løbet af hele dagen og vi sætter ord på alt, hvad vi fortager os, hvad vi ser, hvad vi leger og hvad vi skal. Vi er opmærksomme på turtagning i dialogen, både mellem barn og voksen, men også mellem barn og barn. Her lærer de at skiftes til at være i en lytte- og taleposition. Et godt ordforråd, en god sætningskonstruktion og en masse øvelse i at have en dialog, er med til at udvikle et bedre socialt samspil mellem børnene og dermed også en bedre mulighed for at kunne deltage i en leg med andre, hvor der er regler for legen. Vi bruger børnenes lege, aktiviteter og oplevelser som samtaleemner og er her opmærksomme på det enkelte barns sproglige udvikling.

Vi har fokus på de børn, der ikke sprogligt indgår i samtaler og lege. Her støtter vi op omkring det enkelte barn. Dette kan f.eks. ske gennem deltagelse i legen, hjælp til formulering, støttespørgsmål mm.

Vi ”UGL’er” i arbejdet med børnene. Det betyder, at vi holder udkig, hvor vi er opmærksomme på det enkelte barn og hvad de har brug for af sproglig opmærksomhed. Vi giver tid, hvilket betyder, at vi giver barnet tid til at svare, fortælle, formulere og udtrykke sig. Vi lytter og lytter og lytter. Det er vigtigt at give barnet plads og opmuntring til at fortælle det, de gerne vil udtrykke.

Til morgensamlingerne gennemgås dagen, datoen, måneden, årstallet og årstiden. Børnene spørges ind til alle elementer og deltager aktivt. Til slut siges det hele højt i fællesskab. Vi taler om maden, når der spises frokost. Der dækkes bord sammen med 2 børn. Der bliver talt hvor mange børn og voksne, der sidder ved de enkelte borde. Inden

måltidet præsenteres råvarerne. Under selve måltidet tales der om farver, hvor maden kommer fra, smage, konsistens mm.

Vi læser hver dag før frokost, mens der dækkes bord. Vi bruger dialogisk læsning som et redskab til vores sprogarbejde. Her læses der i mindre grupper, hvor der er fokus på dialog, samtale, ordforråd og turtagning.

Hver mandag læses der i Bamsevennens bog, som har været med et barn hjemme i weekenden. Børnene opfordres til at lytte og genfortælle det skrevne.

Der bliver talt børn, piger, drenge, voksne mm. På den måde indarbejdes der tal og antal på daglig basis.

I Tyttebøvsen er der bøger i børnehøjde og alle børn har adgang til papir og skriveredskaber. Der hænger alfabeter, der er synligt for alle børn, som bliver brugt i dialogen med børnene om f.eks. hvilket bogstav de starter med og i forhold til bogstavskendskab og genkendelse af bogstaver andre steder.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

I Tyttebøvsen arbejder vi med krop, sanser og bevægelse. Børnene udvikler deres grovmotorik i den fysiske leg. Det er f.eks. til rytmik i gymnastiksalen, hvor vi danser til musik, forskellige rammesatte lege hvor vi bruger kroppen, hvor de skal lave forskellige aktiviteter såsom Tælletrold. Her skal de f.eks. rulle, hinke, lege trillebør mm. Der danses stopdans, hvor vi sætter forskellige begreber på såsom højre og venstre, kropsdele og ansigtsudtryk. Der bliver derved øvet navne på kropsdele og begreber. Vi øver grovmotorikken i gymnastiksalen, hvilken vi har adgang til 2 gange om ugen, i huset og på legepladsen, hvor børnene kravler, cykler, løber, spiller fodbold, graver, bygger og meget mere. På legepladsen er der mulighed for flere risikoorienterede lege, f.eks. kan de kravle meget højt op i klatrestativet og prøve deres egne grænser af - ”hvad tør jeg det?” og ” hvad kan jeg?”

Børnene udvikler deres finmotorik i legen med hinanden og alene. Sammen er det i konstruktionsleg med f.eks. småt Lego, hvor der bygges forskellige kreationer. Det er i legen med plus-plus brikker, perler, puslespil mm. Vi arbejder med selvhjulpethed, blandt andet i garderoben, hvor børnene opmuntres til at gøre tingene selv. De knapper, lyner, tager sko og fingervanter på og oplever et boost af selvværd, når det lykkedes. På badeværelset gælder det samme med af- og påklædning og her er der også håndvask, toiletbesøg og hygiejne, der er i fokus. Vi sætter ord på alt hvad vi gør og ser, så det sproglige fokus er med i arbejdet med motorikken.

Vi stimulerer børnenes sanseindtryk – og vi skærmer sanseindtryk for børn, der er sensitive overfor for mange indtryk. Vi opdeler stuen i små rum, der giver ro til fordybelse og leg uden for mange forstyrrelser. Vi har på stuerne både møbler og skillevægge på hjul, så vi kan indrette efter den børnegruppe vi har.

Vi arbejder med børnemassage, hvor børnene masserer hinanden. Det gør at børnene både kan mærke deres egen krop, men også får en forståelse for de andre børn og det, de deler. Det sker periodevis til samling, hvor de voksne sætter børnene sammen to og to. Vi har fokus på sanser f.eks. under spisning, hvor vi taler om den mad, vi skal spise. Børnene smører selv deres mad, øser selv op, hælder selv vand op i glas og skærer selv deres mad ud. Børnene har mulighed for at dufte til krydderier, mærke på råvarer og smage på forskellig mad.

På legepladsen er der mulighed for at bruge sine sanser på forskellige måder, såsom at gynge højt, at hænge med hovedet nedad i klatrestativet, at balancere, at bygge med sand og småsten, tegne med kridt på fliserne og cykle, sipse mm. De voksne tager materialerne frem og sætter lege i gang.

Vi voksne i Tyttebøvsen har fokus på at bruge vores mimik og vores kropssprog i arbejdet med børnene. Vi er opmærksomme på dette, da det er med til at udvikle børnenes evne til både at kunne aflæse og forstå andres mimik og kropslige udtryk, men også udvikle deres eget.

Når vi er på tur, går vi ofte. Det er ok at blive træt og få ondt i benene, men det italesætter vi og hjælper børnene gennem det ved at rose og opmuntre.

Efter frokost bliver børnene delt op i tre grupper. To af grupperne kommer ind og hører historie i en halv time, hvor der er fokus på at de skal slappe af i kroppen og i hovedet.

Nogle børn kan godt have brug for at få lov til at komme ind og holde en pause fra legepladsen, både fysisk og psykisk, hvilket der er plads til.

Alle tre stuer har en "lille stue", hvor der er plads til at tumle, løbe, hoppe og være lidt vild, bygge og konstruere med puder og store Legoklodser.

Vi bygger forhindringsbane både indenfor og ude på legepladsen. Vi har tunneller, balancetræ og trædesten og de voksne deltager aktivt i aktiviteten og går foran, ved siden af eller bagved alt efter det enkelte barns behov for støtte.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

I Tyttebøvsen arbejder vi årstidsbestemt hvor vi udnytter årstiden til pædagogiske aktiviteter.

Om foråret planter og sår vi, ser og oplever naturen spire, planter i urtehaven, ordner drivhus og vi har en køkkenhave hvor der bl.a. plantes kartofler, squash og krydderurter. Vores køkkendame er med til at sætte fokus på at dyrke grøntsager til eget forbrug og er god til at inddrage børnene.

Om sommeren har vi sommerfugleprojekt (fra larve til sommerfugl) og vi planter blomster og krydderurter til sommerfesten. Tomater, peberfrugter eller agurker plantes i drivhus. Om efteråret ser og oplever vi naturen skifte farve, samler kastanjer og bruge naturens elementer til børnekunst.

Om vinteren ser og rører vi ved sne og is, mærker kulde og taler om de mørke dage.

Vi bruger alle naturens facetter i vores pædagogiske hverdag, blandt andet tager vi på ture ud i naturen, vi taler, synger, laver rim og remser, tegner om naturen og bruger Naturcenteret på Amagerstrands aktiviteter.

På legepladsen har vi et sneglebo, hvor børnene er med til at passe på sneglene og opleve deres udvikling.

Hver fredag er børnene er med til, på skift, at lave eftermiddagsmad til resten af børnehaven. Her bliver der talt om, hvad vi putter i maden, hvor det kommer fra og mængden af de forskellige ingredienser.

Den første torsdag i måneden har vi bål på legepladsen, hvor børnene mærker varmen og duften af bål/røg og ser at man også kan lave mad over åben ild. Eks. boller, suppe, varm kakao, hyldebærsaft mm.

Vi har 2 ladcykler til rådighed, som vi kan benytte os af. Når vi skal på længere ture, bruger vi offentlig transport.

Vi benytter os af de omkringliggende legepladser, Amager Fælled, Sundholms byhaver og kanalerne ved og omkring DR-byen. På Fælleden er der højt til loftet og høje bakker vi kan rulle ned ad.

Vi er opmærksomme på at inddrage alle børn i børnegruppen og støtte de børn, der ikke færdes i naturen eller har stor viden om den. Vi opmuntrer børnene til at udforske, prøve sig frem og at turde prøve noget nyt. Det være sig på legepladsen, på fælleden, i byen, på stranden mm. Den voksne agerer rollemodel og støtter barnet i at prøve noget nyt. Vi voksne rører ved fiskene i akvariet, smager på bålmaden og deler begejstring over alt fra snegle til edderkopper.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Tyttebøvsen er geografisk placeret, hvor mange forskellige kulturer, sprog og familiesammensætninger er repræsenteret.

Vi har et årligt ”Hvem er jeg”- tema, hvor der italesættes og er fokus på familiesammensætninger, hjemland (herunder flag, land sprog), hudfarve, hårfarve, sprog, religion mm. Børnene tegner blandt andet selvportrætter og deres familie.

I Tyttebøvsen har hvert barn en mappe – barnets bog. Billeder af fødselsdage, det kreative indslag ved aktiviteter, højtider (jul og fastelavn mm) indsættes løbende i den tid, barnet går i Tyttebøvsen.

Vi har traditioner i institutionen, som er tilbagevendende begivenheder og som børnene kan huske. Bl.a. har vi i juni måned en sommerfest, hvor hver familie medbringer en ret, som oftest er fra familiens hjemland. Vi holder fastelavn, påskefrokost, julefest, julefrokost og andre traditionelle aktiviteter. I december har vi Luciaoptog, småkagebagning, julesange, julegaver til forældrene mm.

I løbet af året arbejder vi med kreative processer gennem projekter og aktiviteter. Vi arbejder med de visuelle udtryksformer i børnehaven. Det er fx efter en periode med et bestemt emne, hvor børnene tegner, hvad de har oplevet og hørt. Vi bruger genbrugsmaterialer, som fx mælkekartoner, toiletruller, korkpropper og ting som børnene har samlet på ture. Børnene får mulighed for at male, forme, klippe, lime og bygge deres egne kreationer gennem længere tid.

Vi bruger de kulturelle tilbud, der tilbydes i nærmiljøet, som f.eks. i DR-byen, kulturhuset på Øresundsvej, bibliotekerne og Naturskolen på Amager Strand. Her får børnene mulighed for at få oplevelser udenfor børnehaven og hjemmet.

Vi arbejder pædagogisk differentieret med børnegruppen i forhold til deltagelsesmuligheder i de kreative aktiviteter. Alle børn får mulighed for at være med på deres egne præmisser – med voksenstøtte til udvikling af både interesse og formåen. Det kan fx være ved at hjælpe barnet med at klippe og bruge billeder og andre visuelle effekter til at skabe interesse hos barnet.

Evalueringsskulturr

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsskulturr i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

På vores månedlige p-møder afsættes der 1 time til refleksion og evaluering af vores pædagogiske praksis. Vi vil i fællesskab finde ud af, hvad vi gerne vil have fokus på og blive klogere på ind til næste p-møde. Vi finder ud af metode til undersøgelse, hvor vi fortrinsvis bruger filmoptagelser og praksisfortællinger. Vi har iPad holdere, så vi nemt kan filme på stuerne eller på legepladsen. Vi laver aftale om hvem der laver optagelserne /praksisfortællingerne og hvornår. På kommende p-møde bruger vi de indsamlede materialer til fælles refleksion, for at se om det giver anledning til ændret praksis. Dette kan være over hele børnegruppen, eller enkelte børn, hvor vi tænker, at en fælles refleksion vil være

udviklende for den pædagogiske praksis. De fælles refleksioner giver måske anledning til nye opmærksomhedspunkter vi vil undersøge.

For at dokumentere vores praksis, vil vi 2 gange om året lave en "Tegn på læring 2" på vores personalemøder. Her vil vi også i fællesskab finde fælles fokus, metode til undersøgelse og lave fælles opfølgning. Der vil blive aftalt hvem der er tovholdere på det skriftlige arbejde. De 2 gange "Tegn på læring" er skrevet ind i vores årshjul.

Alle stuer har stuemøder hver uge. Her er der en fast dagsorden, som stuerne følger. Den sikrer at vi får talt om børnene, vores arbejde med sprog og vores pædagogiske praksis generelt. På stuemødet skal der aftales et fokus til kommende uger, som man gerne vil undersøge. Det kan være et enkelt barn fx i forhold til sprog eller sociale relationer, eller det kan være på en børnegruppe i aktiviteterne eller fx under måltidet. Efterfølgende skal stuen reflektere sammen og se om det fører til nye opmærksomhedspunkter eller en ændret praksis, som bliver evalueret på et kommende stuemøde. Den pædagogiske koordinator deltager på alle stuemøderne og er tovholder på refleksionerne. Hvis det opleves, at det tager for meget tid, vil vi bruge tid på nogle af p-møderne på at holde stuemøder, så stuerne også får den nødvendige tid til at tale om børn og planlægning af hverdagen og aktiviteter.

Vi har et årshjul i Tyttebøvsen, hvor vi har planlagt fælles temauger. Indholdet i temaugerne skal sikre, at vi kommer ind over flere læreplanstemaer. Der laves SMTTE på de enkelte temaer, så der sættes klare mål for arbejdet og der bliver evalueret i forhold til børnenes udbytte. Vi bruger praksisfortællinger og billeder som dokumentation. Billederne hænges op i institutionen, så der kan tales med børnene om de fælles oplevelser. I årshjulet er der indlagt hvornår vi laver "Tegn på læring 2".

Vi vil i det kommende år have fokus på hvordan vi sikrer, at vores aftaler bliver holdt og hvordan vi følger op på de pædagogiske tiltag. Hvordan de aftaler vi laver i forbindelse med vores undersøgelse af praksis bliver fulgt op af nye refleksioner og hvordan aftaler bliver en del af vores fælles praksis.

Når vi skriver til forældrene om den daglige aktivitet i Kbhbarn, beskriver vi også de pædagogiske overvejelser og læringsmålet. Vi vil hver gang tage de læreplanstemaer vi arbejder med, så vi har et billede af hvor meget der bliver arbejdet med de forskellige temaer og hvad vi evt. skal have mere fokus på.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

På p-mødet i april og maj måned vil vi dykke ned i læreplanen og undersøge om vi gør det, vi siger, vi gør. Vi vil konkret kigge på vores pædagogiske grundlag og evaluere på vores praksis. Vi vil bruge de refleksioner vi løbende har haft på vores p-møder for at se på hvad der fungerer i forhold til børnenes trivsel og udvikling og om der er noget i vores praksis vi skal justere på. Vi vil arbejde med vores evalueringskultur i forhold til om vores refleksioner har givet anledning til ændret praksis og om det har gjort en forskel for børnenes læringsmiljø.

Vi har udarbejdet et årshjul, der skal understøtte arbejdet med læreplanen. Vi skal evaluere årshjulet i forhold til om metoden sikrer læring inden for alle læreplanstemaerne. Her vil vi også bruge vores dokumentation i Kbhbar.